

**ВЕНЦКІВСЬКИЙ МИХАЙЛО КАСПАРОВИЧ – ЛІКАР,
 УЧЕНИЙ, НОВАТОР (ПРИСВЯЧЕНО
 125 РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Катерина ЛІСОВА, Ірина КАЛІНОВСЬКА, Петро ТОКАР
 ВДНЗ України “Буковинський державний медичний
 університет”, Чернівці(Україна)
 kalinovska@bsmu.edu.ua; tokar.petro@bsmu.edu.ua

**VENTSKIVSKY MYKHAILO KASPAROVYCH -
 DOCTOR, SCIENTIST, INNOVATOR (DEDICATED
 TO THE 125TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)**

Kateryna LISOVA, Iryna KALINOVSKA, Petro TOKAR
 HSEI of Ukraine “Bukovynian state medical University“, Chernivtsi (Ukraine)
 orcid.org/0000-0002-9207-8643
 orcid.org/0000-0003-4787-527X, researcher ID D-8062-2017
 orcid.org/0000-0002-5862-4532, researcher ID ААО-3934-2020

Лисова Катерина, Калиновская Ирина, Токар Петр. Венцковский Михаил Каспарович – врач, ученый, новатор (посвящено 125 годовщине со дня рождения). В 2020 году исполнилось 125 лет со дня рождения Михаила Каспаровича Венцковского – первого заведующего кафедры акушерства и гинекологии Буковинского государственного медицинского университета. В статье приведено краткое описание жизни профессора Венцковского, его становление как врача и педагога. **Цель работы** – исследовать жизненный путь и деятельность проф. Венцковского как заведующего кафедрой акушерства и гинекологии, а так же его роль в развитии практической медицины Черновицкой области. **Методология:** биографический, описательный, анализа и синтеза, индукции и дедукции, сбора, отбора и обобщения информационных данных. В исследовании вошли доступные материалы библиотек БДМУ, данные с архива Киевской областной клинической больницы, энциклопедические, журнальные и газетные статьи. Был проведен анализ не только жизненного, но и профессионального пути проф. Венцковского. Особое внимание уделяется его вкладу в развитие акушерско-гинекологической службы в Черновицкой области. **Выводы.** Проф. М. К. Венцковский совершил чрезвычайно большой вклад в формирование и дальнейшее развитие кафедры акушерства и гинекологии. Он воспитал большое количество квалифицированных специалистов и талантливых ученых. За время его работы значительно улучшились показатели деятельности практической медицины(повысилась рождаемость, уменьшилась заболеваемость и смертность).

Ключевые слова. История Буковинского государственного медицинского университета, Венцковский Михаил Каспарович, Черновицкий медицинский институт, учебный процесс, биографическое исследование, кафедра акушерства и гинекологии, юбилей.

Кафедра акушерства та гінекології БДМУ в наш час має високий рівень підготовки спеціалістів, розвинену наукову базу, велику кількість інтелектуальних ресурсів, накопичених за довгі роки. Однак мало хто знає, з чого усе починалось і хто був капітаном, який так уміло вивів цей корабель у безкрайне море науки. В цьому році виповнилось 125 років з дня народження Михайла-Едуарда Каспаровича Венцківського – першого очільника кафедри акушерства і гінекології.

Тому нашою метою було дослідити життєвий шлях і

діяльність проф. Венцківського як завідувача кафедри акушерства та гінекології.

Вивченню життєвого шляху Венцківського присвячено багато робіт. Так, ґрунтовні дослідження в цьому напрямі проводились колективом кафедри акушерства і гінекології. В 2003 році вийшла стаття проф. Юзько О.М. “Історія кафедри акушерства і гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології Буковинської державної медичної академії”, яка поклала початок цілому циклу статей про Михайла Каспаровича. Численні дослідження проводили Польова С.П. та Ніцович І.Р. (“Венцківський Михайло Каспарович і кафедра акушерства та гінекології Буковинського державного медичного університету”). Історію розвитку тоді ще Буковинської державної медичної академії досліджували Пішак В.П. (“Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку”, 2004р) та Білоус В.І. (“Буковинська державна медична академія”, 2002р). Надзвичайно цікавою є праця Бойчука Т. М. та Мойсея А. А. “Перші 30 років діяльності Чернівецького державного медичного інституту(1944–1974рр)”, опублікована в 2019 році, з якої можна дізнатись багато інформації про створення і роботу кафедри акушерства і гінекології, а також про діяльність Венцківського як очільника кафедри.

З архівних джерел довідуємося, що народився Михайло – Едуард Каспарович-Бальтазарович-Мельхіорович Венцківський 24.01.1895 року у м. Києві в

сім'ї робітника друкарні та поденної робітниці. Юнацькі роки проходили в період революційних перетворень, першої та другої світових воєн¹.

У 1906 – 1911 рр. навчався в Олександрійській ремісничій школі (м. Київ). У 1914 – 1920 рр. столяр, а потім технік у будуправлінні нових залізничних колій МКВ залізниці. У 1917 – 1919 рр. без відриву від виробництва навчався в Київській художній школі на відділенні малярства (спеціальність – викладач малювання та креслення) та одночасно склав іспит за середню освіту. Як ми можемо бачити, уже молодих років Едуард Касперович був людиною творчою і дуже багатогранною.

У 1920 – 1921 рр. М. К. Венцківського призначають помічником коменданта району Липки по розміщенню військ. З 1921 року працював на військовому електромеханічному заводі і в тому же році профспілковою організацією заводу “Металіст”, серед кращих, направляється на навчання до Київського медичного інституту.

У 1921–1926 рр. без відриву від виробництва навчався на лікувальному факультеті КМІ, а в 1926–1927 роках працював лікарем-стажистом Жовтневої лікарні. У 1929 році – вступив до аспірантури, у період 1929–1930 рр. був аспірантом-ординатором І акушерсько-гінекологічної клініки КМІ, у 1931–1936 рр. – асистент цієї ж клініки². У 1935 році після захисту кандидатської дисертації отримав звання кандидата медичних наук, а після захисту докторської дисертації у 1941 р. – доктора медичних наук.

Завдяки безперервній роботі над собою і своїм професійним розвитком у 1936–1945 рр., М. Венцківський став доцентом І акушерсько-гінекологічної клініки КМІ. З 1936–1938 рр. – помічник декана і декан лікувального факультету КМІ, у 1938–1939 рр. – секретар вченої кваліфікаційної комісії. З 15.10.1941 по 05.10.1942 рр. – завідувач кафедри акушерства та гінекології і заступник директора КМІ з навчально-наукової роботи. З 01.12.1942 по 20.09.1943 рр. – лікар-гінеколог ІV поліклініки м. Києва, у 1943 – 1944 рр. – завідувач І кафедри акушерства і гінекології та заступник директора КМІ з навчально-наукової роботи.

У 1939 році, за ініціативою академіка М. Д. Стражеско, при І акушерсько-гінекологічній клініці КМІ (зав. – проф. А. Ю. Лур'є), взяв активну участь у організації відділення внутрішньої патології та вагітності (завідувач – доцент М. К. Венцківський, акушер, та доцент І. М. Туровець – терапевт.)

У Київському медичному інституті 18 березня 1941 року Михайло Каспарович Венцківський захистив докторську дисертацію на тему: “Туберкульоз та вагітність”. Серед його опонентів – академік Стражеско М.Д., професори Епштейн Д. Я., Каган С. С., Соколов Ф. А. Захист пройшов з великим успіхом. Робота М. Венцківського була високо оцінена не лише опонентами, а й слухачами, що були присутні на захисті. У 1941 році йому було присвоєно звання доктора медичних наук, у 1946 році – професора. Михайло Каспарович був

одним з кращих учнів професора Лур'є А. Ю.

З 1 березня 1945 р. його призначили на посаду директора акушерсько-гінекологічної клініки (зараз пологовий будинок № 1) у м. Чернівці. З червня 1945 року Венцківський М. К. обирається за конкурсом на посаду завідувача кафедрою акушерства і гінекології Чернівецького медичного інституту, а сама кафедра акушерства і гінекології була заснована на базі пологового будинку № 1 у серпні 1945 р.³

З перших днів заснування кафедри акушерства та гінекології Чернівецького медичного інституту, під його керівництвом формується колектив викладачів, організовується навчальний процес, започатковується вивчення актуальних проблем акушерства та гінекології, проводяться наукові дослідження, спрямовані на пошук методів їх розв'язання.

Пологовий будинок м. Чернівці (1945)

З Михайлом Каспаровичем Венцківським на той час працювали: доцент Краснянський І. В. (1947–1953 рр.), асистенти: Загрудна Г. С. (1945–1946, пізніше – зав. гінекологічним відділенням обласної лікарні); Лубенський Й. Б. (1945–1947, надалі – науковий співробітник Київського НДІ ПАГ); Зельманзон Н. Н. (1945–1951, потім – головний акушер-гінеколог УОЗ Чернівецької області); Лозинський М. О. (1945–1956); Янголь І. В. (1946–1948, потім – головний лікар пологових будинків №1, №3, викладач фельдшерсько-акушерської школи); Кантоніста К. Г. (1946–1957, потім – директор фельдшерсько-акушерської школи); Кузнєцов Ф. Д. (1946–1962); Краснянський І. В. (1947–1953, потім – головний акушер гінеколог УОЗ Хмельницької області); Бойко М. Ю. (1947–1948, в подальшому – співробітник Львівського НДІ “Охматдит”). Вони своєю відданою працею теж зробили чималий внесок у розвиток науки, клініки та удосконалення навчального процесу⁴. Більшість асистентів мали достатній практичний стаж, але не мали навичок викладання та наукової роботи. Тому до 1951 року на кафедрі були опубліковані поодинокі наукові праці. Співробітниками з 1945 по 1949 роки проводилась в

¹ Polova S.P., Nitsovych I.R. Ventskivskiy Mykhailo Kasparovych i kafedra akusherstva ta hinekologhii Bukovynskoho derzhavnogo medychnoho universytetu [Mykhailo Kasparovych Ventskivsky and the Department of Obstetrics and Gynecology of Bukovynian State Medical University], Chernivtsi: BDMU, 2008, 61 p. [in Ukrainian].

² Istoricheskaya spravka k 85-letiyu bol'nitsy za 1862-1947 gg. Arkhiv Kiyevskoy oblastnoy klinicheskoy bol'nitsy [Historical note to the 85th anniversary of the hospital for 1862-1947. Archive of the Kiev Regional Clinical Hospital], File.2, Case 1, Ref. 19, P. 34 [in Russian].

³ Boychuk T. M., ed. by Bukovyn'ska derzhavna medychna akademiya. Storinky istoriyi [Bukovinian State Medical Academy. Pages of history], Chernivtsi, 1999, 225 p. [in Ukrainian].

⁴ Boichuk T.M., Moisei AA. Pershi 30 rokov diialnosti Chernivetskoho derzhavnogo medychnoho instytutu(1944-1974rr) [The first 30 years of Chernivtsi State Medical Institute (1944-1974)], Chernivtsi, BDMU, 2019, 530 p. [in Ukrainian].

в основному організаційна робота⁵.

Всі зусилля Михайло Каспарович направляв на поліпшення акушерсько-гінекологічної допомоги населенню Буковини та зниження гінекологічної захворюваності. Кафедра готувала молоді кадри, приділяла велику увагу підвищенню кваліфікації лікарів. Існувала первинна чотиримісячна спеціалізація з акушерства і гінекології на базі кафедри, проводились семінари, обласні та клінічні конференції, показові операції, ургентні виїзди в райони. Зросла кількість пологів у стаціонарах з 15% (у 1945 р.) до 100% (у 1957 р.). Материнська смертність знизилась до 21,3‰, перинатальна смертність по області склала 11‰ (13,9‰ по Україні). Значно зменшилася кількість передчасних пологів, пологових травм та мертвонароджуваних⁶.

У повоєнні роки навчальні кімнати та лекційні зали майже не опалювалися. Через брак коштів і скла у пологовому будинку чимало вікон були забиті фанерою. Не вистачало навчальних посібників, таблиць, апаратури, одягу, білизни. У 1948 році було зроблено ремонт клініки, закуплено апаратуру, муляжі, фантоми. Багато таблиць були виготовлені силами співробітників кафедри та студентів⁷.

Робота кафедри поступово налагоджувалася, покращувалось її матеріальне забезпечення, удосконалювалася методика викладання. Поступово було розроблено методичні матеріали для асистентів та для самостійної роботи студентів. Багато таблиць було виготовлено силами співробітників кафедри та студентами. Напрямок роботи кафедри в ці роки – діагностика ранніх термінів вагітності, перебігу вагітності та пологів у жінок, діагностика і лікування запальних процесів, раннє виявлення онкогінекологічної патології⁸.

Проводилася також робота зі зниження випадків сифілісу у новонароджених, ранньому виявленню і лікуванню захворювань жіночих статевих органів, зокрема інфекційного генезу. Проводилася профілактика і раннє виявлення туберкульозу у вагітних⁹.

У 1946 році кафедра, тобто лише за рік, керована професором Венцківським М. К., (за результатами роботи) посіла перше місце та відмічена наказом по інституту.

Професор Венцківський був чудовим лектором і високо інтелектуальною людиною, вмів зацікавити студентів вже з перших хвилин спілкування, мав велику власну медичну бібліотеку. Зі спогадів студентів Венцківського «Михайло Каспарович був талановитим викладачем. Його лекції завжди слухали уважно, ловили кожне слово, від початку і до кінця. Він умів пояснювати

Проф. М. К. Венцківський читає лекцію з акушерства

складні речі простими словами, доступними і зрозумілими кожному»¹⁰.

Наукові праці професора Венцківського Михайла Каспаровича присвячені діагностиці ранніх термінів вагітності, перебігу вагітності та пологів у жінок, хворих на туберкульоз, лікуванню асфіксії новонароджених, раку тіла матки. У 1946 році ним написана монографія «Рак матки» та праця «Мать и дитя» (рос. мовою).

25 липня 1948 р. професора Венцківського М. К. звільняють з посади завідувача кафедри за політичну недовіру (як такого, що перебував на окупованій території під час війни). З вересня 1956 по 1961 рр. професор Венцківський Михайло Каспарович очолював кафедру акушерства та гінекології Вінницького медичного інституту. Під його керівництвом працівники кафедри видали більше 30 наукових праць. Професор Венцківський М. К. є автором понад 50 наукових праць, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних виданнях. У 1964 р. випущено підручник «Акушерство и гинекология» для медичних училищ, за редакцією Рудюка М. П. та Венцківського М. К.¹¹.

Помер професор Михайло Каспарович Венцківський в 1961 році у м. Вінниця.

Проф. М. Венцківський пройшов нелегкий шлях від столяра до професора. Ця людина змогла вивести кафедру на новий рівень. Результатом його діяльності стало значне збільшення пологів, зниження показників перинатальної захворюваності і смертності. Він виховав велику кількість кваліфікованих спеціалістів і талановитих учених.

⁵ Nitsovych I. R. "Narys z istoriyi polohovoho budynku №1 m. Chernivtsi" [Essay on the history of the maternity hospital №1], *Vseukrayins'kyi medychnyy zhurnal molodykh vchenykh "Khyst"* [Ukrainian Medical Journal of young scientists "Talent"], N. 7, 2005, P. 125 [in Ukrainian].

⁶ Kobylianskyi S. D. *Istoriia medytsyny Bukovyny. Tsyfry i fakty* [History of medicine of Bukovina. Facts and figures], Chernivtsi, Medakademiia, 1999, 186 p [in Ukrainian].

⁷ Polova S. P. *Rozvytok akusherskoi sluzhby pivnichnoi Bukovyny* [Development of obstetric service in northern Bukovina], *Klinichna anatomiia ta operatyvna khirurgiia* [Clinical anatomy and operative surgery], N 4(8), 2009, P. 91–93 [in Ukrainian].

⁸ Yuzko O. M. *Istoriia kafedry akusherstva i hinekolohii z kursom dytiachoi ta pidlitkovoii hinekolohii Bukovynskoi derzhavnoi medychnoi akademii* [History of the Department of Obstetrics and Gynecology with a course in pediatric and adolescent gynecology of the Bukovynian State Medical Academy], *Klinichna anatomiia ta operatyvna khirurgiia* [Clinical anatomy and operative surgery], N4(2), 2003, P. 76–82 [in Ukrainian].

⁹ Pishak V. P. *Bukovynska derzhavna medychna akademiia: stanovlennia, zdobutky, perspektyvy rozvytku* [Bukovynian State Medical Academy: formation, achievements, development prospects], Chernivtsi, BDMA, 2004, 153 p. [in Ukrainian].

¹⁰ Bilous V. I. "Bukovynska derzhavna medychna akademiia" [Bukovynian State Medical Academy], *Bukovynskiy medychnyi visnyk* [Bukovynian medical herald], N 1(6), 2002, P. 194–199 [in Ukrainian].

¹¹ Boychuk T. M., Andriyets' O. A., Nitsovych I. R. "Istoriia kafedry akusherstva ta hinekolohii Bukovynskoho derzhavnoho medychno-universytetu" [History of the Department of Obstetrics and Gynecology of Bukovynian State Medical University], *Neonatolohiia, khirurgiia ta perynatal'na medytsyna* [Neonatology, surgery and perinatal medicine], 2014, N 2(12), P. 24–29 [in Ukrainian].

Lisova Kateryna, Kalinovska Iryna, Tokar Petro. Ventskivsky Mykhailo Kasparovych – doctor, scientist, innovator(dedicated to the 125th anniversary of his birth). 2020 is marked the 125th anniversary of the birth of Mikhail Kasparovich Ventskovsky, the first head of the Department of Obstetrics and Gynecology of the Bukovinian State Medical University. The article presents a short biography of M. K. Ventskovsky, his life story as a doctor and teacher. **The aim of the work** is to explore the life path and activities of prof. Ventskovsky as the head of the Department of Obstetrics and Gynecology, as well as his role in the development of practical medicine in Chernivtsi region. **Methodology of the study** includes such methods as biographical, descriptive, analysis and synthesis, induction and deduction, collection, selection and generalization of information data. An analysis of not only the life but also the professional path of Prof. Ventskivsky was conducted. Particular attention is paid to his contribution to the development of obstetrics and gynecology in the Chernivtsi region. **Conclusions.** Prof. Ventskovsky created an extremely large contribution to the formation and further development of the Department of Obstetrics and Gynecology. He brought up a large number of qualified specialists and talented scientists. During his work, the performance indicators of practical medicine have significantly improved (the birth rate has increased, the morbidity and mortality rates have decreased).

Key words: History of Bukovina State Medical University, Ventskovsky Mykhailo Kasparovych, Chernivtsi Medical Institute, educational process, biographical research, Department of Obstetrics and Gynecology, anniversary.

Лісова Катерина Миколаївна – магістр медицини, аспірант кафедри акушерства і гінекології ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет”, автор понад 40 наукових праць. Коло інтересів: перебіг вагітності і стан внутрішньоутробного плода при генітальних інфекціях, методи їх лікування і профілактики; стан системи “мати-плацента-плід” при не виношуванні вагітності, рання діагностика і лікування невиношування.

Lisova Kateryna Mykolayivna – is a Master of Medicine, graduate student of the Department of Obstetrics and Gynecology, Bukovinian State Medical University, author of more than 40 scientific papers. Areas of interest: the course of pregnancy and the condition of the fetus in genital infections, methods of treatment and prevention; the state of the system “mother-placenta-fetus” in case of miscarriage, early diagnosis and treatment of miscarriage.

Каліновська Ірина Валентинівна – доктор медичних наук, професор, професор кафедри акушерства і гінекології ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет”, автор понад 300 наукових праць, зокрема, 2 монографії. Коло інтересів: первинна і вторинна плацентарна дисфункція, її клінічні, функціональні і морфологічні прояви, методи лікування і профілактики; невиношування вагітності; генітальні інфекції у вагітних і їх раннє лікування.

Kalinovska Iryna Valentynivna is a Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor of the Department of Obstetrics and Gynecology of Bukovinian State Medical University, author of over 300 scientific papers, including 2 monographs. Areas of interest: primary and secondary placental dysfunction, its clinical, functional and morphological manifestations, methods of treatment and prevention; miscarriage; genital infections in pregnant women and their early treatment.

Токар Петро Юрійович – викладач фахового коледжу ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет”, автор 23 наукових праць. Коло інтересів: акушерство і гінекологія, репродуктологія, організація охорони здоров'я.

Tokar Petro Yuriyovych – is a lecturer at the Bukovinian State Medical University, author of 23 scientific papers. Research interests: obstetrics and gynecology, reproductive medicine, health care organization.

Received: 17.11.2020

Advance Access Published: December, 2020

© K. Lisova, I. Kalinovska, P. Tokar, 2020